

Tienjarig jubileum Nederlandstalige Tuberculose Diagnostiek Dagen

Verrijking van kennis en multidisciplinaire integratie

Rob van Hest, Bert Mulder, Edmée Bowles, Marleen Bakker, Arnold Herrewegh, Adri van der Zanden, Dick van Soolingen

Samenvatting

De Nederlandstalige Tuberculose Diagnostiek Dagen (NTDD) zijn een jaarlijks terugkerend evenement dat de afgelopen negen jaar tussen de 125 en 175 deelnemers per jaar trok uit alle disciplines die zich met diagnostiek van en zorg voor tuberculosepatiënten bezighouden. In 2018 wordt de tiende cursus gehouden, een jubileumeditie.

Het begin

In 2009 ontstond bij vijf (medisch) microbiologen die elkaar regelmatig ontmoetten bij het Rijksinstituut voor de Volksgezondheid en Milieu (RIVM) het idee om een cursus te organiseren op het gebied van de diagnostiek van tuberculose, non-tuberculeuze mycobacteriën en bioveiligheid van de medewerkers tijdens de uitvoering van hun werk. In die tijd waren er voor tuberculoseprofessionals in Nederland, behalve buitenlandse congressen, weinig mogelijkheden voor bij- en nascholing op het gebied van tuberculose. De inleiding van het eerste programma vermeldde:

“De incidentie van tuberculose in Nederland is in het laatste decennium afgenomen. Hierdoor dreigt de expertise van en ervaring met de diagnostiek en behandeling van tuberculose af te nemen. Tegelijkertijd moet rekening worden gehouden met toenemende migratie en reizen van en naar hoog-incidentielanden, het probleem van meervoudige (MDR) en extensief-resistente (XDR) tuberculose en het toenemend gebruik van immuunmodulerende middelen, zoals TNF-alfablokkers.”

Naast accreditatie door de Nederlandse Vereniging voor Medische Microbiologie (NVMM), werd accreditatie door andere relevante

beroepsverenigingen nagestreefd, zoals de Nederlandse Vereniging voor Artsen voor Longziekten en Tuberculose (NVALT) en de Vereniging van Artsen werkzaam in de Tuberculosebestrijding (VvAwT). Dit vereiste dat ook een longarts en een tuberculose-arts zouden deelnemen in de organisatie, en zo werd de organisatie uitgebreid naar de huidige zeven personen (zie de auteurslijst). Dit had tot gevolg dat het spectrum van de onderwerpen werd verbreed van (moleculair-) microbiologische diagnostiek naar klinische diagnostiek, behandeling en public health-aspecten van tuberculose. Naast diagnostiek stricto sensu moet hierbij worden gedacht aan het bespreken van onder andere nieuwe richtlijnen, infectiepreventie, arbozaken, epidemiologie, contactonderzoek en internationale aspecten van de tuberculosebespreking. De doelgroep voor deze multidisciplinaire cursus bestaat daarom uit professionals die zich bezighouden met de zorg voor

GGD Groningen, Groningen; GGD Fryslân, Leeuwarden, dr. R. van Hest, arts tuberculosebestrijding / epidemioloog. Canisius Wilhelmina Ziekenhuis, Nijmegen, dr. B. Mulder, arts-microbioloog. Gelre Ziekenhuizen, Apeldoorn, drs. E. Bowles, arts-microbioloog. Erasmus MC, Rotterdam, dr. M. Bakker, longarts. Erasmus MC, Rotterdam, dr. A. Herrewegh, microbioloog. Laboratorium Microbiologie Twente Achterhoek, Hengelo, dr. A. van der Zanden, medisch-moleculair microbioloog. RIVM, Bilthoven, prof. dr. D. van Soolingen, microbioloog, hoofd Nationaal Referentie Laboratorium voor Mycobacteriën. Radboud UMC, Nijmegen, prof. dr. D. van Soolingen, hoogleraar Translationele Mycobacteriologie.
Correspondentieadres: dr. R. van Hest
(rob.van.hest@ggd.groningen.nl).

tuberculosepatiënten in de breedste zins des woords, zoals longartsen, artsen-microbioloog, medisch-moleculair microbiologen, internist-infectiologen, tuberculose-artsen, sociaal-verpleegkundigen, analisten en doktersassistenten. Maar ook werkers op een hoger abstractieniveau, met name binnen de volksgezondheid en managers, dienen hierbij niet onvermeld te blijven. Om de interactie tussen deze groepen professionals van diverse plimage te stimuleren was een borrel en diner (barbecue of buffet) bij de prijs van de cursus inbegrepen. Omdat het de intentie van de organisatoren was om ook onze Vlaamse collega's hierbij te betrekken werd de (tweedaagse) cursus de Nederlandse Tuberculose Diagnostiek Dagen (NTDD) genoemd.

Dat de NTDD een 'gat in de markt' vulde bleek al snel uit het aantal inschrijvingen, dat meestal (afhankelijk van de maximumcapaciteit van de zaal) tussen de 125 en 175 deelnemers schommelde. Wat ook bijdroeg aan de populariteit was de intentie van de organisatoren om de cursus ook toegankelijk te maken voor tuberculoseprofessionals die veelal minder gemakkelijk een cursus kunnen vinden voor bijscholing, zoals sociaal-verpleegkundigen, analisten en doktersassistenten. Dit alles werd mogelijk gemaakt door sponsoring van enkele bedrijven die producten leveren voor de diagnostiek van tuberculose en van het RIVM, onbezoldigde inzet van de organisatie, sprekers die bereid bleken zonder vergoeding hun steentje bij te dragen, en het regelmatig kunnen gebruiken van (relatief) goedkope locaties.

Het streven was ook om sprekers uit alle disciplines aan te trekken, en niet alleen de 'usual suspects', hoewel sommige sprekers (die op de zorgvuldig bijgehouden evaluatie steeds zeer goed uit de bus kwamen) al drie maal hebben 'opgetreden'. Door deze belangeloze inzet bleef het mogelijk de cursus aan te bieden voor slechts 50 tot 65 euro per dag. In het begin waren de financiën van de scholingsdagen 'ondergebracht' bij instituten waar leden van de organisatie werkzaam waren. Door het succes van de scholingsdagen en de steeds strenger wordende 'huisregels' van deze instituten konden de financiën daar niet langer worden geparkeerd. Daarom werd in januari 2015 de organisatie van de NTDD ondergebracht in een stichting, de Stichting Tuberculose Educatie.

In de afgelopen negen jaar werd een breed scala aan onderwerpen gepresenteerd door sprekers uit Nederland en Vlaanderen (zie *figuur 1*).

De NTDD's vonden de eerste twee keer plaats op het RIVM in Bilthoven, daarna tweemaal in Antwerpen, in Rotterdam, op het voormalige sanatorium Zonnestraat in Hilversum, op de tertiaire behandelcentra voor tuberculose (en voormalige sanatoria) Dekkerswald te Groesbeek en Beatrixoord in Haren (Gr). In 2018 wordt de tiende cursus - en jubileumeditie- opnieuw op een voor tuberculose toepasselijke plaats gehouden, namelijk in het voormalige sanatorium (1920–1993) Ehzerwold te Almen. Ook ditmaal zijn weer gerenommeerde sprekers aangetrokken. Het arrangement omvat een inschrijving voor twee dagen met hotelovernachting op locatie, inclusief een feest om het jubileum op gepaste wijze te vieren.

14 en 15 juni 2018

De organisatoren van de NTDD hopen ook op 14 en 15 juni 2018 weer veel nieuwe en bekende collega's te ontmoeten: deze bijscholing dient tenslotte niet alleen voor de verrijking van kennis, maar ook voor de multidisciplinaire integratie van de gehele beroepsgroep.

Abstract

In 2009 the idea was born to organise a course addressing the laboratory diagnosis of tuberculosis (TB) and non-tuberculous mycobacteria, the care for TB patients, infection prevention, occupational health biosafety, public health and epidemiology of TB, as well as international aspects of TB control: the Netherlands TB Diagnosis Days (NTDD). The NTDD soon proved to fill a gap in the need for education of TB diagnosis and TB care for a wide spectrum of TB professionals. It became an annual event, which attracts between 125 and 175 participants each year, also because of the moderate registration fees. Every year renowned Dutch, Flemish, and some international speakers presented a broad spectrum of subjects related to TB. In 2018 the tenth

Figuur 1. Onderwerpen die in de afgelopen negen jaar zijn gepresenteerd tijdens de Nederlandstalige Tuberculose Diagnostiek Dagen.

Laboratoriumdiagnostiek

- De elementaire laboratoriumdiagnostiek van tuberculose, zoals materiaalafname, transport, microscopie, decontaminatie en kweek.
- Bioveiligheid, laboratoriumdiagnostiekrichtlijnen van de NVMM en actualiseringen, BSL-3-laboratorium- en WIP-richtlijnen, en kwaliteitsborging voor laboratoriumdiagnostiek van tuberculose.
- De rol van het nationaal referentielaboratorium voor mycobacteriologie.
- Moleculaire diagnostiek van tuberculose en resistentie.
- Moleculaire epidemiologie en DNA-fingerprinting, in Nederland en Vlaanderen, en het belang van DNA-fingerprinting voor de verpleegkundige praktijk, infectiepreventie en laboratoriumcontaminatie.
- Whole Genome Sequencing (WGS).
- Ontwikkelingen op het gebied van Next Generation Sequencing (NGS), inclusief een praktische workshop.
- Diagnostiek en klinische relevantie van non-tuberculeuze mycobacteriën (NTM), zoals *Mycobacterium mageritense*, *Mycobacterium chimaera*.
- Innovatieve laboratoriumtechnieken voor tuberculose, zoals de malditof voor tuberculose en NTM-diagnostiek.
- Nieuwe testen voor latente tuberculose-infectie: de interferongamma-release assays (IGRA's), alsmede de controversen.
- Innovatieve diagnostiek van tuberculose, zoals GeneXpert, biomarkers en e-nose.

Klinische diagnostiek en behandeling

- De rol van de longarts-tuberculosecoördinator.
- Het belang van een tertiair behandelcentrum voor tuberculose (modern sanatorium) in Nederland en de geschiedenis van Dekkerswald en Beatrixoord.
- De klinische diagnostiek van tuberculose en casuïstiek in Nederland en Vlaanderen.
- Klinische besliskunde en algoritmen, zoals bij sputumnegatieve of kweeknegatieve tuberculose.
- Klinische aspecten van MDR-/XDR-tuberculose en casuïstiek, in Nederland en Vlaanderen.
- Tuberculose en hiv.
- Tuberculose bij kinderen, in Nederland en Vlaanderen.
- De immunologie van tuberculose.
- Farmacologie / farmacokinetiek van tuberculostatika, zowel voor gevoelige als resistente tuberculosestammen en therapeutic drug monitoring (TDM).
- Innovatie in klinische diagnostiek en behandeling van tuberculose, zoals IGRA-huidtesten, computer assisted diagnosis op longfoto's (CAD4TB), verhoogde dosis rifampicine en inhalatie-antibiotica.
- De samenwerking tussen kliniek en laboratorium.
- Workshop beoordelen van thoraxfoto's.

Public health en organisatie

- Epidemiologie van tuberculose, inclusief resistentie, binnen Nederland, België, de Europese Unie en wereldwijd.
- De organisatie van tuberculosebestrijding gezien vanuit de public health en vanuit het laboratorium.
- (Pre-)eliminatie van tuberculose in laagincidente settings, en Nationaal Plan Tuberculosebestrijding 2015 tot 2020.
- De samenwerking tussen GGD en laboratorium (contactonderzoek, screening).
- Grootstedelijke tuberculosebestrijding en 'cross-border' tuberculose in de Europese Unie.
- Internationale tuberculosebestrijding, zoals capacity-building, quality assessment, laboratory-strengthening, TB Challenge, 'Bangla Desh regime', innovation).

edition of the NTDD will be organised in a fitting venue, the former sanatorium (1920-1993) Ehzerwold in Almen.